

Grønn industri i 100 nye år

Fastlandsindustrien og olje- og gassproduksjonen står samlet sett for over halvparten av Norges totale utslipp. Skal vi nå klimamålene våre, er vi avhengig av store utslippskutt i industrien. Samtidig er norsk økonomi i dag altfor avhengig av olje- og gassproduksjon. Det er svært sårbart når etterspørselen etter fossil energi på sikt er ventet å falle dramatisk, samtidig som fossil energi nettopp er årsaken til klimakrisa. For å hindre industridød og tap av arbeidsplasser i Norge, er det derfor nødvendig med et rettferdig grønt skifte.

Våre viktigste handelspartnere vil etterspørre stadig grønnere løsninger, og i mindre grad godta fossile utslipp. USA har nettopp vedtatt Inflation Reduction Act (IRA) som trolig er verdenshistoriens største satsing på grønn omstilling. EU har akselerert omstillingen, og varslet enda kraftigere satsing i lys av USAs initiativ. Det er gode nyheter for klima, men gjør behovet for en storstilt omstilling av norsk økonomi enda større.

Heldigvis har Norge gode forutsetninger. Norge har vært verdensledende i kraftkrevende industri siden Vemork kraftstasjon på Rjukan sto ferdig som verdens største kraftverk i 1911, og vi har en leverandørindustri som kan omstilles til nye grønne markeder. Men det kommer ikke av seg selv. Vi kan ikke være passive og tro at markedskreftene vil gjøre jobben. Det vil være katastrofalt for både arbeidsplasser og klima.

Skal vi ta opp den internasjonale konkurransen for grønn industri, trenger vi flere og sterkere virkemidler for å sikre klimatiltak i fastlandsindustrien og å legge til rette for nye industrietableringer uten fossile utslipp. Vi trenger en aktiv stat, både gjennom krav til utslippskutt, direkte eierskap, støtteordninger, låne- og garantiordninger og investeringsstøtte.

Innsatsen og virkemidlene må settes inn på å vri norsk økonomi, fra avhengighet og prioritering av olje- og gassproduksjon til grønn næring, industri og bærekraft. Kompetansen som har blitt bygget opp gjennom mange år med investeringer i fossil energi-produksjon, må nå vris til nye grønne industrimuligheter. SV mener Norge spesielt må bygge industri rundt flytende havvind, grønn maritim industri, hydrogen- og ammoniakkproduksjon, batteriproduksjon, bioindustri og karbonfangst, -bruk og -lagring. Målrettet nasjonal satsing på næringer i brytningstid har alltid vært Norges løsning, og det må bli det også denne gangen.

Vårt viktigste konkurransefortrinn har alltid ligget i tilgangen til rimelig og rikelig fornybar kraft, en tilgang som nå er trua av de høye strømprisene. For å opprettholde konkurransefortrinnet vårt må vi sikre rimelig og tilstrekkelig kraft og nett til de største klimatiltakene. I dag trues dessuten krafttilgangen for kraftkrevende industri av mangelen på prioritering av krafta og førstemann til mølla-prinsippet. Det er på høy tid å lage kriterier for krafttilgangen slik at prosessindustrien ikke går tapende ut, og ny grønn industri ikke må stille bakerst i køen.

Når vi nå skal omstille økonomien, må vi prioritere krafta og samtidig finne nye grønne oppgaver til industrien. Derfor må elektrifiseringen av sokkelen skje ved at oljenæringa gis pålegg om å bygge ut like mye offshore havvind som de trenger til elektrifiseringen, og betale for disse investeringene. Elektrifisering skal ikke brukes til å opprettholde oljeproduksjon som er i strid med 1,5-gradersmålet.

Flere av industriens langsiktige kraftkontrakter er i ferd med å gå ut. Dersom nye avtaler skal forhandles fram i et marked med langt høyere priser enn tidligere, vil det ikke være mulig å skaffe industrien de kraftprisene de trenger for å opprettholde sitt internasjonale konkurransefortrinn. Derfor haster det å ta demokratisk kontroll over prissettingen på strøm.

For å sikre tilgang på fornybar kraft må vi prioritere de tiltakene som har minst negativ effekt på natur. Urfolks rettigheter må respekteres i alle utbyggingssaker. Det skal tas særlig hensyn til reindrifta og den samiske kulturen.

Utslippene fra fastlandsindustrien kommer fra relativt få industriområder i Norge, som for eksempel Grenland i Telemark; Sauda og Karmøy i Rogaland; Sunndal i Møre og Romsdal; Årdal, Husnes, Tyssedal og Høyanger i Vestland; Øra i Østfold; Finnfjord i Troms; og Mosjøen og Mo i Nordland. Skal vi sikre arbeidsplassene og nå klimamålene våre må vi prioritere omstilling av disse områdene nå.

Omstillingen må være rettferdig, bidra til fordeling og styrke norske lønns- og arbeidsvilkår. Vi må stille krav til at industriutviklingen skal få lokale ringvirkninger når staten stiller opp.

Denne nødvendige og store omstillingen vil kreve både kapital, strøm, kompetanse og arbeidskraft. Det vil være krevende å få til en storstilt satsing på grønn industri samtidig med et høyt investeringsnivå i olje og gassproduksjon. Derfor må rammevilkår for omstilling i industrien få forrang foran gunstige rammevilkår for profitt i olje- og gassproduksjon.